

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Τίτλος:

«Ο κύκλος της ζωής μέσα από την παραδοσιακή και τη μοντέρνα νεοελληνική ποίηση»

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΑΧΑΡΑΤΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο κύκλος της ζωής μέσα από την παραδοσιακή και τη μοντέρνα νεοελληνική ποίηση

Δημιουργός

Ευφροσύνη Ζαχαράτου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Νοέμβριος 2012

Διδακτική / θεματική ενότητα

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Ιστολόγιο/Wiki/ιστότοπος σχολικής τάξης (ανάλογα με την επιλογή του εκπαιδευτικού).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές απαιτείται να έχουν διδαχτεί βασικά στοιχεία της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης. Οι γνώσεις αυτές προϋπάρχουν σε ένα πρώτο στάδιο από τα μαθήματα λογοτεχνίας των τριών τάξεων του Γυμνασίου. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η εξοικείωση των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο καθώς και βασικές

γνώσεις πληροφορικής, προκειμένου να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word), δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), δημιουργίας βίντεο (Movie Maker), εργαλεία Web 2.0. Εκτός αυτού, ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει μελετήσει τη θεωρία της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου, να έχει ασκηθεί στη χρήση της και να είναι εξοικειωμένος με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων. Όσον αφορά την υλικοτεχνική υποδομή, απαιτείται να διαθέτει το σχολείο εργαστήριο Πληροφορικής εξοπλισμένο με τουλάχιστον έξι υπολογιστές, ηχεία και έναν βιντεοπροβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αυτό αφορά τη δεύτερη θεματική ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση» και χωρίζεται σε τρεις φάσεις με βάση το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) για τη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου.

Ειδικότερα, στην Α΄ φάση (δύο διδακτικές ώρες) ο εκπαιδευτικός εισάγει γενικά τους μαθητές (οι οποίοι έχουν χωριστεί σε ομάδες) στη θεματική ενότητα και πιο συγκεκριμένα στις έννοιες του μοντέρνου και του παραδοσιακού σε διάφορες πτυχές της καθημερινότητάς τους. Πληροφορεί τους μαθητές ότι αντικείμενο της θεματικής ενότητας θα είναι «Ο κύκλος της ζωής στη νεοελληνική ποίηση». Πιο συγκεκριμένα, οι ομάδες μελετούν έξι θέματα που χαρακτηρίζουν τον κύκλο αυτό: τη ζωή, τον θάνατο, τον έρωτα, το ταξίδι, τον ρόλο της τέχνης, τη νεότητα και το γήρας. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές για τον ιστότοπο ο οποίος θα λειτουργεί ως χώρος συνάντησης, ανταλλαγής απόψεων και ανατροφοδότησης. Ακολούθως, στη Β΄ φάση (επτά διδακτικές ώρες) προβλέπεται η μελέτη

παραδοσιακών και μοντέρνων ποιημάτων ανά ομάδες, προκειμένου οι μαθητές να διερευνήσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης, να συγκρίνουν αλλά και να δημιουργήσουν δικά τους ποιήματα. Στη Γ΄ φάση οι μαθητές διαβάζουν την «Ιθάκη» του Κ.Π. Καβάφη, συνθέτουν ένα ποίημα με τίτλο «Η δική μου Ιθάκη» και στη συνέχεια μελετώντας το ποίημα «Πάνω σε έναν ξένο στίχο» του Γ. Σεφέρη διερευνούν τον μύθο του Οδυσσέα στην παραδοσιακή και μοντέρνα ποίηση.

Στο πλαίσιο του σεναρίου αυτού προβλέπεται η προσέγγιση του θέματος της ενότητας μέσα από τη σκοπιά διάφορων τεχνών, αφού δίδεται η δυνατότητα για δημιουργική γραφή, μουσική και εικαστική επένδυση ποιημάτων, με τη συνδρομή και των Νέων Τεχνολογιών. Στο τελικό στάδιο του σεναρίου προβλέπεται η παρουσίαση των εργασιών στην ολομέλεια και η ανασύνθεση των γνώσεων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το παρόν σενάριο έχει ως θεματικό άξονα τη διερεύνηση της παράδοσης και του μοντερνισμού στη νεοελληνική ποίηση. Οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να μελετήσουν διάφορα ποιήματα, προκειμένου να διακρίνουν και να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης. Επιπλέον, θα έρθουν σε επαφή με λογοτεχνικά ρεύματα, όπως ο ρομαντισμός, ο παρνασσισμός, ο υπερρεαλισμός και ο μοντερνισμός και θα αναζητήσουν τα χαρακτηριστικά τους σε ποιήματα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές μέσα από παραδοσιακά και μοντέρνα ποιήματα διαφορετικών χρονικών περιόδων και τεχνολογιών θα έχουν τη δυνατότητα:

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η ποίηση αλλάζει τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή της από εποχή σε εποχή.

- Να εξοικειωθούν με τις έννοιες του μοντέρνου και του παραδοσιακού σε διάφορες πτυχές της καθημερινότητάς τους.
- Να προβληματιστούν και να επεξεργαστούν με κριτικό τρόπο τις ιδέες και στάσεις ζωής που αντανακλώνται σε συγκεκριμένα [ποιήματα](#), καθώς και να τις συγκρίνουν με αυτές της σύγχρονης κοινωνίας και εποχής, αφού πρόκειται για οικεία θέματα.
- Να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα και τη διαχρονικότητα θεμάτων, όπως η ζωή, ο θάνατος, το ταξίδι, η τέχνη, ο έρωτας, η νεότητα και το γήρας.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Οι μαθητές σε επίπεδο λογοτεχνίας επιδιώκεται:

- Να μελετήσουν και να εξοικειωθούν με παραδοσιακά και μοντέρνα ποιήματα.
- Να κατανοήσουν τη διαφορά της έννοιας του «σύγχρονου» από το «μοντέρνο» στην ποίηση και να συνειδητοποιήσουν το μέγεθος της ρήξης με την παλαιότερη ποίηση, που έφερε ο μοντερνισμός.
- Να κωδικοποιήσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης (ελεύθερος στίχος, άλογο στοιχείο, δραματικότητα, καθημερινό λεξιλόγιο).
- Να γνωρίσουν τα λογοτεχνικά κινήματα του ρομαντισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του μοντερνισμού και του υπερρεαλισμού και να τα συσχετίσουν με την εποχή τους.
- Να αποκτήσουν μια συνολική εικόνα της εξέλιξης της νεοελληνικής ποίησης.
- Να εξοικειωθούν με ποιητές, όπως ο Καβάφης και ο Καρυωτάκης, και να διαπιστώσουν τον προδρομικό ρόλο τους στη μετάβαση από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση.
- Να εντοπίζουν και να σχολιάζουν τη λειτουργία των ποιητικών και καθημερινών λέξεων.
- Να εντοπίζουν και να κατανοούν λυρικά και δραματικά στοιχεία.

- Να διερευνούν τον ρόλο των συμβόλων στην ποίηση και να τα κατατάσσουν σε κατηγορίες ανάλογα με το είδος τους (αντικείμενα, φυσικά φαινόμενα, εικόνες, ήχοι).
- Να διερευνήσουν τον μύθο του Οδυσσέα στα ρεύματα της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης.

Γραμματισμοί

Σε επίπεδο λογοτεχνίας επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης και να τα εντοπίζουν σε ποιήματα.
- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά άλλων λογοτεχνικών κινημάτων σε ποιήματα.
- Να εντάσσουν ένα ποιητικό έργο σε μια θέση στη γραμμή της εξέλιξης από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση.
- Να αισθάνονται τον ρυθμό του ελεύθερου στίχου.
- Να εξοικειωθούν με το άλογο στοιχείο της μοντέρνας ποίησης και να είναι ανοικτοί στην πολυσημία του ποιητικού λόγου.
- Να πειραματίζονται με τις δυνατότητες της γλώσσας και τους συνειρμούς.
- Να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα στο πλαίσιο της κατανόησης και της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή μοντέρνων και παραδοσιακών ποιημάτων.
- Να διαμορφώσουν μία ολοκληρωμένη εικόνα για την εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα και να κατανοήσουν πώς η λογοτεχνία αναπαράγει ή ανατρέπει στερεότυπα σχετικά με τα φύλα.
- Να συνδέσουν τις γνώσεις για τον κόσμο με τις γνώσεις τους για τη λογοτεχνία στο πλαίσιο των ΤΠΕ, καθώς ασκούνται σε απλές εφαρμογές του Η/Υ αλλά και σε ηλεκτρονικό περιβάλλον (Wiki, ιστολόγιο ή ιστότοπο), στο οποίο θα γίνεται η ανάρτηση των εργασιών τους, η ανταλλαγή απόψεων και η ανατροφοδότηση.
- Να ακούσουν και να σχολιάσουν μελοποιημένα ποιήματα.

- Να διασκευάσουν ένα παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο και το αντίθετο.
- Να συνθέσουν ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- Να συγγράψουν κατά ομάδες ένα υπερρεαλιστικό ποίημα.
- Να ακούσουν και να σχολιάσουν μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων και να πειραματιστούν οι ίδιοι με διαφορετικές απαγγελίες.
- Να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα.

Διδακτικές πρακτικές

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου στις τρεις φάσεις χρησιμοποιείται η μέθοδος project και αξιοποιείται ο συνδυασμός ομαδοσυνεργατικής κυρίως διδασκαλίας και μετωπικής. Η μέθοδος αυτή ανταποκρίνεται στις αρχές και τα ζητούμενα της ανακαλυπτικής-διερευνητικής θεώρησης της μάθησης και διδασκαλίας. Οι μαθητές εισάγονται στο θέμα της ενότητας από τον εκπαιδευτικό (έχουν ήδη διαμορφωθεί ομάδες στις οποίες οι μαθητές συνεργάζονται) ασκούνται σε διάφορες δραστηριότητες και παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια. Ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο συμβουλευτικό και καθοδηγητικό, επιλύει τυχόν απορίες και ενθαρρύνει τις ομάδες, οι οποίες επικοινωνούν και στον ηλεκτρονικό χώρο που έχει διαμορφωθεί για τις ανάγκες του μαθήματος της λογοτεχνίας (Wiki ή ιστολόγιο ή ιστότοπο).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η αφετηρία εκπόνησης αυτού του σεναρίου σχετίζεται με την προγραμματισμένη ύλη που προβλέπεται από το ΠΣ αλλά και με τη φύση του σχολείου, στο οποίο υπηρετώ κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά, δηλαδή το Καλλιτεχνικό Λύκειο Γέρακα. Ειδικότερα, θεωρώ ότι το σχολείο αυτό προσφέρει πολλά πνευματικά ερεθίσματα, ώστε ένας εκπαιδευτικός που διδάσκει το μάθημα της λογοτεχνίας και συγκεκριμένα την ενότητα της ποίησης, να δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εκφραστούν, να δημιουργήσουν, να αισθανθούν και να βιώσουν την «τέχνη του λόγου».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) η δεύτερη θεματική ενότητα στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου είναι έχει τίτλο «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση». Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται η εξέταση των χαρακτηριστικών της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης σε διαφορετικά ποιήματα και η γνωριμία των μαθητών με βασικούς εκπροσώπους της νεοελληνικής ποίησης.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να αξιοποιούν τον επεξεργαστή κειμένου για την παραγωγή συνεχούς γραπτού λόγου, ο οποίος προκύπτει μέσα από τη συνεργασία των μελών της ομάδας.
- Να εξοικειωθούν με την προβολή παρουσιάσεων για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων που θα συνδέονται με την ανάγνωση-ερμηνεία των κειμένων.
- Να αναζητούν πληροφορίες μέσω του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών λεξικών.
- Να συνεργάζονται, να επικοινωνούν, να ανταλλάσσουν ιδέες σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον κοινωνικής δικτύωσης (σε ιστότοπο που δημιουργήθηκε στο google ειδικά για τους σκοπούς του μαθήματος).

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Β΄ Γυμνασίου:

Οδυσσέας Ελύτης, *Ήλιος ο Πρώτος*, [«Πίνοντας ήλιο κορινθιακό»](#)

ΚΝΑ Γ΄ Γυμνασίου:

Μίλτος Σαχτούρης, [«Τα δώρα»](#)

ΚΝΑ Α΄ Λυκείου:

Κ.Π. Καβάφης, [«Ιθάκη»](#)

Λορέντζος Μαβίλης, [«Λήθη»](#)

Κωστής Παλαμάς, [«Το πανηγύρι στα σπάρτα»](#)

Κωστής Παλαμάς, *Πατρίδες*, [\[Σαν των Φαιάκων το καράβι...\]](#)

Διονύσιος Σολωμός, [«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι](#), Σχεδιάσμα Β΄, 1, Σχεδιάσμα Γ΄, 6.

ΚΝΑ Β΄ Λυκείου:

Οδυσσεάς Ελύτης, *Ήλιος ο Πρώτος*, [\[Στα χτήματα βαδίσσαμε όλη μέρα...\]](#)

Ανδρέας Εμπειρικός, [\[Τρία αποσπάσματα\]](#)

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»](#)

Ναπολέον Λαπαθιώτης, [«Νυχτερινό»](#)

Γεώργιος Σεφέρης, [«Πάνω σ' έναν ξένο στίχο»](#)

ΚΝΑ Γ΄ Λυκείου:

Νάνος Βαλαωρίτης, [«Μικρός θρήνος»](#)

Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Λυκείου Θεωρητικής Λογοτεχνίας:

Οδυσσεάς Ελύτης, [«Μικρή Πράσινη Θάλασσα»](#)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Γιάννης Βαρβέρης, [«Το κερί»](#). Στο *Ο άνθρωπος μόνος*. Αθήνα: Κέδρος, 2009.

Κική Δημουλά, [«Σύνδρομο»](#) (από τη συλλογή *Το τελευταίο σώμα μου*). Στο Κική Δημουλά, *Ποιήματα*, σ. 288-292. Αθήνα: Ίκαρος, 2005.

Κ.Π. Καβάφης, [«Ένας γέρος»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α΄* (1897-1918). Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 102. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Π. Καβάφης, [«Εκόμισα εις την Τέχνη»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Β΄* (1919-1933). Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 33. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Π. Καβάφης, [«Θάλασσα του πρωιού»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α΄* (1897-1918). Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 56. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Π. Καβάφης, [«Κεριά»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α΄* (1897-1918). Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 101. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Αγάπη»](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 9. Αθήνα: Εστία, 2001.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Πρέβεζα»](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 141-142. Αθήνα: Εστία, 2001.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Τελευταίο ταξίδι»](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 65. Αθήνα: Εστία, 2001.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [\[Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ...\]](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 67. Αθήνα: Εστία, 2001.

Βιτσέντζος Κορνάρος, [Ερωτόκριτος](#), Πράξη Γ' (στ. 1353 – 1444) (από την επεξεργασία του Γ.Π. Σαββίδη στην πρώτη έκδοση [1713] της Βενετίας, Ερμής 1998).

Κωστής Παλαμάς, [«Το καλοκαίρι»](#). Στο *Νεότερη Σχολική Ανθολογία*. Θ. Α. Γιαννόπουλος. Αθήνα: Χ. Τεγόπουλου-Ν. Νίκα, χ.χ.

Κωστής Παλαμάς, [«Ύστερ' από τη ζωή»](#) (από τη συλλογή *Σβησμένες φωτιές*). Στο Κωστής Παλαμάς, *Άπαντα*, τ. ΙΑ, σ. 43-44'. Αθήνα: Μπίρης, χ.χ.

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Ακολουθούνται σύμφωνα με το Ν.Π.Σ. τρεις φάσεις στη διδακτική πορεία: Α΄ φάση (πριν την ανάγνωση), Β΄ φάση (κατά την ανάγνωση), Γ΄ φάση (μετά την ανάγνωση).

Α΄ φάση (2 ώρες):

Ο εκπαιδευτικός έχει ήδη διαμορφώσει έξι ομάδες μαθητών από την πρώτη θεματική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία».

1^η ώρα

Ο εκπαιδευτικός –είτε στη σχολική τάξη με τη χρήση βιντεοπροβολέα είτε στο εργαστήριο Πληροφορικής– αρχικά ενημερώνει τους μαθητές για το περιεχόμενο της θεματικής ενότητας «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση» και στη συνέχεια, με ερωτήσεις που λειτουργούν ως αφορμή διερευνά τις απόψεις των μαθητών για την έννοια του μοντέρνου και του παραδοσιακού: *Τι εννοούμε με τους όρους «μοντέρνο» και «παραδοσιακό»; Ποιες είναι οι διαφορές τους; Οι έννοιες αυτές διαφοροποιούνται από εποχή σε εποχή ή ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο; Σε ποιες πτυχές της καθημερινότητάς μας μπορούμε να παρατηρήσουμε παραδοσιακά και μοντέρνα στοιχεία;*

Η συζήτηση διαρκεί περίπου 15΄ και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός για 15΄ παρουσιάζει στους μαθητές εικόνες που αποτυπώνουν τις έννοιες του παραδοσιακού και του μοντέρνου σε διάφορες πτυχές της καθημερινότητας και της τέχνης, όπως σε σπίτια, έπιπλα, αυτοκίνητα, στη μαγειρική, στη ζωγραφική και στη γλυπτική (βλ. [Παράρτημα](#)). Καθώς προβάλλονται οι εικόνες ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να καταγράψουν τα συναισθήματα και τις ιδέες τους σε ένα φύλλο εργασίας.

Οι μαθητές ανταλλάσσουν απόψεις για την υπόλοιπη ώρα, προκειμένου να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το μοντέρνο από το παραδοσιακό.

Ως εργασία για το σπίτι, ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να διερευνήσουν τη σημασία των όρων *παρνασσιμός, ρομαντισμός, συμβολισμός, υπερρεαλισμός, μοντερνισμός* στο [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#) και να συμπληρώσουν τον ακόλουθο πίνακα με τα χαρακτηριστικά του κάθε κινήματος.

ΟΡΟΙ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
<i>Παρνασσισμός</i>	
<i>Ρομαντισμός</i>	
<i>Συμβολισμός</i>	
<i>Υπερρεαλισμός</i>	
<i>Μοντερνισμός</i>	

2^η ώρα

Ο εκπαιδευτικός, στη σχολική τάξη, ελέγχει την εργασία των μαθητών και στη συνέχεια μοιράζει στις ομάδες ένα [φύλλο εργασίας](#), στο οποίο περιλαμβάνονται ποιήματα με ένα κοινό σύμβολο, το κερί. Ζητάει να συγκρίνουν την εξέλιξη του συμβόλου αυτού από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση, αντλώντας στοιχεία από τον [Πολιτιστικό Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας](#) και το [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#). Στη συνέχεια, με βάση τις πρώτες παρατηρήσεις των μαθητών αλλά και τις γνώσεις τους από το Γυμνάσιο, ο εκπαιδευτικός ζητάει να προσπαθήσουν να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

ΠΟΙΗΣΗ	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ	ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΙΗΣΗ
Στίχος		
Στροφή		
Μέτρο		

Ομοιοκαταληξία		
Τίτλος		
Νοηματική αλληλουχία		
Θέματα / Μοτίβα		
Λυρισμός		
Δραματικότητα		
Στίξη		
Λεξιλόγιο		
Σύνταξη		

Η ώρα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των απαντήσεων των μαθητών και την ανταλλαγή απόψεων. Ως εργασία για το σπίτι, ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να δημιουργήσουν μία χρονογραμμή, στην οποία θα απεικονίζεται η εξέλιξη της νεοελληνικής ποίησης και τα βασικά λογοτεχνικά ρεύματα.

Αξιολόγηση

Κατά την Α' φάση οι μαθητές αξιολογούνται με βάση τις εργασίες που καταθέτουν, την προφορική συμμετοχή και τον βαθμό συνεργασίας τους με τα υπόλοιπα μέλη.

Β' φάση (7 ώρες):

Οι έξι ομάδες μαθητών (που έχουν διαμορφωθεί από τον εκπαιδευτικό) ανάλογα με τις δυνατότητες και την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου μπορούν να ξεκινήσουν την εργασία τους στη σχολική τάξη ή στο εργαστήριο Πληροφορικής.

1^η ώρα

Ο εκπαιδευτικός, στη σχολική τάξη, διανέμει τα φύλλα εργασίας και δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες για τα ποιήματα με τα οποία θα εργαστούν οι μαθητές στη διάρκεια της Β' φάσης. Ζητάει από τους μαθητές να μελετήσουν τα λογοτεχνικά κείμενα και τους προτρέπει να κρατήσουν σύντομες σημειώσεις συμπληρώνοντας ένα «δελτίο ανάγνωσης» αντίστοιχο με αυτό της Α' φάσης.

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΠΟΙΗΤΗΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ	
Στίχος	
Στροφή	
Μέτρο	
Ομοιοκαταληξία	
Τίτλος	
Νοηματική αλληλουχία	
Θέματα / Μοτίβα	
Λυρισμός	
Δραματικότητα	
Στίξη	
Λεξιλόγιο	
Σύνταξη	

Οι ομάδες μελετούν τα παρακάτω ποιήματα:

ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ: ΠΟΙΗΣΗ – Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Α΄ ομάδα: Η ζωή	ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, «Το πανηγύρι στα σπάρτα» ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ, «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», Σχέδιασμα Β΄, 1, Σχέδιασμα Γ΄, 6 ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, ' <i>Ηλιος ο Πρώτος</i> , [Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...]
Β΄ ομάδα: Ο θάνατος	ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΛΗΣ, «Λήθη» Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ, «Πρέβεζα» ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ, «Μικρός θρήνος»

Γ΄ ομάδα: Ο έρωτας	ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ, <i>Ερωτόκριτος</i> , Πράξη Γ΄ (στ. 1353 – 1444) Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Αγάπη» ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, «Μικρή Πράσινη Θάλασσα»
Δ΄ ομάδα: Η τέχνη	Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Εκόμισα εις την Τέχνη» Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων» ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ, «Τρία αποσπάσματα» ΜΙΑΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ, «Τα δώρα»
Ε΄ ομάδα: Το ταξίδι	Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ, <i>Πατρίδες</i> , [Σαν των Φαιάκων το καράβι...] Κ.Π.ΚΑΒΑΦΗΣ, «Θάλασσα του πρωιού» Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Τελευταίο ταξίδι» ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, <i>Ήλιος ο πρώτος</i> , «Πίνοντας ήλιο κορινθιακό»
Στ΄ ομάδα: Η νεότητα-Το γήρας	Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ, «Το καλοκαίρι» Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Ένας γέρος» Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, [Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ...]

Στη διάρκεια της ώρας αυτής ο εκπαιδευτικός επιλύει τυχόν απορίες και παρακολουθεί τη συμπλήρωση του δελτίου ανάγνωσης, το οποίο οι μαθητές μπορούν να ολοκληρώσουν μέχρι και την επόμενη διδακτική ώρα.

2^η ώρα

Οι μαθητές προσέρχονται στο εργαστήριο Πληροφορικής και αρχίζουν πλέον να εργάζονται με βάση τα φύλλα εργασίας, τα οποία μπορούν να υπάρχουν αποθηκευμένα και σε ηλεκτρονική μορφή στην επιφάνεια εργασίας των υπολογιστών. Σημειώνεται ότι η 2^η και η 3^η εργασία είναι ατομικές, ενώ οι υπόλοιπες είναι ομαδικές, προκειμένου ο εκπαιδευτικός να μπορεί να αξιολογήσει τόσο σε ατομικό επίπεδο την προσπάθεια ενός μαθητή όσο και στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου. Στη διάρκεια του μαθήματος ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί, συμβουλεύει και

επιλύει τις τυχόν απορίες των μαθητών, καθώς η κάθε ομάδα αναζητεί τις αντίστοιχες πληροφορίες και καταγράφει τα αποτελέσματα της έρευνάς της. Επιπλέον, δίδεται η δυνατότητα μία ομάδα να απευθύνεται στην ολομέλεια, προκειμένου να συζητηθεί για λίγα λεπτά ένα θέμα σχετικό με τα φύλλα εργασίας. Προτείνεται η ενασχόληση με μία δραστηριότητα ανά μία διδακτική ώρα. Αναλυτικότερα:

3^η ώρα

Όλες οι ομάδες (στη σχολική τάξη) συγκρίνουν το κοινό θέμα των ποιημάτων που εξετάζουν (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουν τις διαφορές.

4^η ώρα

- Κατατάσσουν τα ποιήματα σε μια σειρά, από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους και αιτιολογούν τη γνώμη τους.
- Εντοπίζουν τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα ποιήματα του φύλλου εργασίας τους, τις τοποθετούν σε πίνακα και δικαιολογούν την απάντησή τους.

5^η ώρα

Οι ομάδες (στο εργαστήριο Πληροφορικής) ασκούνται στη δημιουργική γραφή με δυνατότητα επιλογών:

- Διασκευάζουν το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- Συνθέτουν το πιο παραδοσιακό και το πιο μοντέρνο ποίημα του φύλλου εργασίας.
- Γράφουν ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.
- Αναζητούν μελοποιημένα ποιήματα και σχολιάζουν τη μελοποίησή τους.

- Ακούνε και σχολιάζουν μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων ή πειραματίζονται οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.
- Οπτικοποιούν ένα από τα ποιήματα που διαβάσανε με ανάλογες εικόνες και μουσική.

6^η ώρα

Στο εργαστήριο Πληροφορικής, οι πρώτες τρεις ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους (σε μορφή ppt με χρήση βιντεοπροβολέα) στην ολομέλεια της τάξης και ακολουθεί συζήτηση.

7^η ώρα

Στο εργαστήριο Πληροφορικής, παρουσιάζουν ανάλογα τις εργασίες τους οι επόμενες τρεις ομάδες. Ακολουθεί συζήτηση και ανασύνθεση των γνώσεων.

Αξιολόγηση

Όσον αφορά την αξιολόγηση της Β' φάσης θα αξιοποιηθεί η συνολική συνεργασία των μελών κάθε ομάδας με βάση και τις πρωτοβουλίες τους, τη συμμετοχή, την ανατροφοδότηση στο ηλεκτρονικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί για το μάθημα της λογοτεχνίας (ιστότοπο, ιστολόγιο ή Wiki) αλλά και τα ημερολόγια εργασίας που έχουν δοθεί στους μαθητές. Εκτός αυτού, θα αξιολογηθεί και το τελικό αποτέλεσμα της εργασίας κάθε ομάδας με κριτήρια την έκφραση-σαφήνεια, τη δομή, την επιχειρηματολογία-τεκμηρίωση των απόψεων.

Γ' φάση (3 ώρες)

Στη φάση αυτή ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές διαπιστώνουν ποιες γνώσεις απέκτησαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από την επαφή τους με τον ποιητικό λόγο και προεκτείνουν πια τη θεματική ενότητα με τον δικό τους λόγο σχετικά με το θέμα της διδακτικής ενότητας. Πιο συγκεκριμένα:

1 ώρα (στη σχολική τάξη)

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει ένα φύλλο εργασίας με τα ποιήματα «Ιθάκη» του Κ.Π. Καβάφη και «Πάνω σ' έναν ξένο στίχο» του Γ. Σεφέρη και τα διαβάζει στην τάξη. Ζητάει από τους μαθητές σε μορφή ιδεοθύελλας να καταγράψουν τις πρώτες ιδέες και

τα συναισθήματά τους. Στη συνέχεια, σε επίπεδο δημιουργικής γραφής, ο εκπαιδευτικός προτρέπει τους μαθητές να γράψουν ένα δικό τους ποίημα με τον τίτλο «Η δική μου Ιθάκη» χρησιμοποιώντας παραδοσιακά ή μοντέρνα ποιητικά στοιχεία ή και συνδυασμό αυτών των στοιχείων με σκοπό να δημιουργηθεί ένα ποιητικό λεύκωμα της τάξης. Η εργασία ολοκληρώνεται στο σπίτι.

2^η ώρα

Οι μαθητές (στο εργαστήριο Πληροφορικής) γράφουν σε ηλεκτρονική μορφή τα ποιήματά τους και από κοινού επεξεργάζονται το λεύκωμα τους, το οποίο μπορούν να εικονογραφήσουν και να επιμεληθούν γενικότερα ως προς τη μορφή του. Ως εργασία ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές ανά ομάδες να κάνουν μία έρευνα σχετικά με τη χρήση της μυθολογίας στην παραδοσιακή και τη μοντέρνα ποίηση. Ειδικότερα, ο τίτλος της έρευνας είναι: «Η ζωή ... ένα ταξίδι: Ο μύθος του Οδυσσέα στην ελληνική ποίηση». Ειδικότερα, οι μαθητές αναζητούν ποιήματα, στα οποία εμφανίζεται ο μύθος του Οδυσσέα και οι έννοιες του ταξιδιού και του νόστου και μελετούν την εξέλιξη-διαφοροποίηση του αρχαίου αυτού μύθου στη νεοελληνική ποίηση. Η έρευνα μπορεί να ξεκινήσει από το σχολείο, να συνεχιστεί στο σπίτι και με ανταλλαγή απόψεων-ανατροφοδότηση στον ιστότοπο μεταξύ των μαθητών, να παρουσιαστεί την επόμενη διδακτική ώρα.

3^η ώρα

Οι μαθητές παραδίδουν την εργασία τους σε ηλεκτρονική μορφή και παράλληλα γίνεται ανάρτηση στον ιστότοπο που έχει δημιουργηθεί για τις ανάγκες του μαθήματος. Σε αυτήν την εργασία οι μαθητές ανασυνθέτουν τις γνώσεις τους και από τις τρεις φάσεις διδασκαλίας που προηγήθηκαν.

Αξιολόγηση

Στη Γ' φάση αξιολογούνται οι δραστηριότητες που αναλαμβάνει ο κάθε μαθητής με βάση την πληρότητα, την επιχειρηματολογία, την ικανότητα ανασύνθεσης των γνώσεων που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη ενότητα. Επιπλέον, μπορεί να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του σεναρίου με βάση κριτήρια που θα αφορούν την επίτευξη των στόχων, τη χρήση του λόγου από τους μαθητές και τους

εκπαιδευτικούς, τον βαθμό ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στη διδασκαλία, τον βαθμό των γραμματισμών που καλλιεργούνται με το σενάριο, τον βαθμό σαφήνειας των οδηγιών που δίνονται στο σενάριο κ.λπ. Οι μαθητές αναμένεται να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης, να διακρίνουν τα ποιήματα σε παραδοσιακά και μοντέρνα, να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ρευμάτων, να γνωρίζουν βασικούς εκπροσώπους της παραδοσιακής ποίησης και τους ποιητές που πραγματοποίησαν τη μετάβαση από την παράδοση στον μοντερνισμό, σύμφωνα με το ΠΣ. Σημειώνεται ότι η αξιολόγηση στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου είναι διαμορφωτική και πραγματοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια και των τριών φάσεων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αξιολογούνται ατομικά αλλά και με βάση για τη συμμετοχή τους στο έργο της ομάδας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ ΦΑΣΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΤΗ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΙΗΣΗ

ΚΟΙΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

α) Να διαβάσετε τα ακόλουθα ποιήματα και να συγκρίνετε την εξέλιξη του συμβόλου του κεριού από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση. Μπορείτε να αντλήσετε στοιχεία από τον Πολιτιστικό Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας: <http://www.potheg.gr> και να συμβουλευτείτε το Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων!

β) Να παρατηρήσετε τα βασικά χαρακτηριστικά των ακόλουθων ποιημάτων και να προσπαθήσετε να διακρίνετε τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής από τη μοντέρνα ποίηση συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ	ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΙΗΣΗ
Στίχος	
Στροφή	
Μέτρο	
Ομοιοκαταληξία	
Τίτλος	
Νοηματική αλληλουχία	
Θέματα / Μοτίβα	
Λυρισμός	
Δραματικότητα	
Στίξη	
Λεξιλόγιο	
Σύνταξη	

Κωστής Παλαμάς,

Ύστερ' από τη ζωή

Σαν πεθάνω, σαν το κεριά θα σβήσω,
Θα πάω με τα στοιχεία, μηδέν, αχνός;
Σαν πεθάνω, σαν το κεριά θα σβήσω;
Κανένας ουρανός,
κανένας ουρανός δε θα με πάρει;
Άδης κανείς δε θα με καταπιεί;
Κανένας ουρανός δε θα με πάρει;
Του πόνου μου η πηγή
θα χαθεί; Δε θα γίνει γαλαξίας;
Δε θα σύρει των άστρων το χορό;
Θα χαθεί; Δε θα γίνει γαλαξίας;
Ολάσπρο ή πορφυρό
το άστρο της ανυπόταχτης αγάπης
τη βαθιά μου ανυπόταχτη ψυχή,
Το άστρο της ανυπόταχτης αγάπης
πώς! δε θα τη δεχτεί; [...]

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kwsth_s_palamas/poihmata.htm#ΥΣΤΕΡΑ_ΑΠΟ_ΤΗ_ΖΩΗ

<http://antianemikos.wordpress.com/category/%CE%BA%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CF%86%CE%B7%CF%82/>

Κ.Π. Καβάφης,

Κεριά

Του μέλλοντος οι μέρες στέκοντ' εμπροστά μας
σα μια σειρά κεράκια αναμμένα —
χρυσά, ζεστά, και ζωηρά κεράκια.

Οι περασμένες μέρες πίσω μένουν,
μια θλιβερή γραμμή κεριών σβησμένων·
τα πιο κοντά βγάζουν καπνόν ακόμη,
κρύα κεριά, λιωμένα, και κυρτά.

Δεν θέλω να τα βλέπω· με λυπεί η μορφή των,
και με λυπεί το πρώτο φως των να θυμούμαι.
Εμπρός κοιτάζω τ' αναμμένα μου κεριά.

Δεν θέλω να γυρίσω να μη δω και φρίζω
τί γρήγορα που η σκοτεινή γραμμή μακραίνει,
τί γρήγορα που τα σβηστά κεριά πληθαίνουν.

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=659&hi=74644&cnd_id=9

http://efivikimatia.blogspot.gr/2012/01/blog-post_1884.html

Ναπολέον Λαπαθιώτης

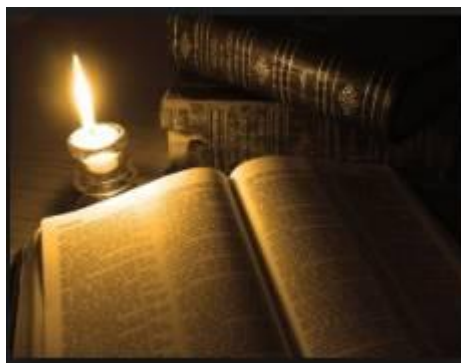
Νυχτερινό

Μονάχη η φλόγα του κεριού μου,
κι απέναντί μου στο τραπέζι
θαρρείς το τέλος της προσμένει·
λίγες στιγμές έχει να ζήσει
και μες στη νύχτα τρεμοπαίζει,
σα μια ψυχούλα φοβισμένη...

Απόξω έν' άγρυπνο φεγγάρι
με κόπο χάνεται στα χάη
μιας ατελεύτητης ερήμου...
Σα να μη θέλει να πεθάνει,
μ' αναλαμπές ψυχομαχάει
το ετοιμοθάνατο κεριό μου...

Και το βαρύθυμο φεγγάρι,
που χρόνια τώρα έχει σωπάσει,
και το κεριό μου που πεθαίνει,
και, μέσα, η σκοτεινή ψυχή μου,
χωρίς αιτία κι οι τρεις στην πλάση
είμαστε τόσο λυπημένοι...

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3562,14849/>

http://levina-imagination.blogspot.gr/2012/08/blog-post_31.html

<http://professional-book-editors.com/wordpress/book-jacket/why-you-should-judge-a-book-by-its-cover/>

Κική Δημουλά,

Σύνδρομο

Κοιτάζοντας τον πίνακα του Πικάσο «Το Όνειρο»

Έχω κρεμάσει αυτόν τον πίνακα σαν δόλωμα
στη συμπαγή επιπεδότητά μου
μήπως τσιμπήσει τανυσμός γκρεμιστής,
τον έχω σαν φουρνέλο
μη και την ανατίναζε συθέμελα
τη συμπαγή επιπεδότητά μου.

Καθιστό κοιμάται το κορίτσι.
Καθιστός
απαγκιάζεις καλύτερα στο σώμα σου,
είσαι πιο έτοιμος να γίνεις δικός σου:
να ονειρευτείς.
Του υπερβατικού η ανατομία
επέτρεψε στο σώμα
αυθαιρεσίες σάρκινες.
Κοιμάται το κορίτσι
ενώ πίσω από το χαλαρό φουστάνι της
ο ένας μαστός ανατέλλει
για να θηλάσει η λαίμαργη αφαίρεση. [...]

Καιρό έχω να μιλήσω για όνειρα
καιρό δεν έχω
όνειρα δεν έχω,
συμμετρική ανέχεια.
Οι ώμοι μου
συμμετρικά πεσμένοι και οι δυο.
Κι ότι αντέχω τέτοια ανέχεια
λέω μην είναι όνειρο.
Μην είναι όνειρο
πως όνειρα δεν έχω.
Όνειρο να 'ναι
κι ας με γυμνώνει από όνειρα. [...]

Και τι σημαίνει όνειρο;
Τι δηλαδή δεν έχω;
Θα 'ναι αυτό
που θέλει να 'χει μέσα του ο πηλός
για να μη σπάζει,
θα 'ναι οι τουλπανένιοι επιβάτες
στις τουλπανένιες άμαξες.

Όνειρο σημαίνει
φτερούγα ύπνου από κερι
που ήλιο ερωτεύεται και λιώνει,
φύλλα που θαυμαστά ισορροπούν
σαν να πατάνε σε κλαδιά
ενώ το βλέπεις καθαρά
πώς δεν υπάρχει δένδρο,
ν' ακούς να τραγουδάνε χίλια ναι
απ' το λαρύγγι του όχι.

Όνειρο σημαίνει
να μην υπάρχουν σύνορα
κι οι βλοσυροί καχύποπτοι φρουροί τους.
Ελεύθερα να μπαίνεις σ' άνθρωπο
κι ούτε τίς εί, ούτε τίς οΐδε.

Δεν ήρθε κι ένα απόγευμα
που να μη γίνει βράδυ.
Και όνειρο σημαίνει
να έρθει και ένα απόγευμα
που να μη γίνει βράδυ,
να έρθει κι ένα όνειρο
που να μην γίνει άνθρωπος,
να έρθει κι ένας άνθρωπος
που να μη γίνει όνειρο,
τίς οΐδε, τίς εί.

Ξανοίχτηκα πολύ σε ορισμούς
κι είν' επικίνδυνο να κλαις χωρίς πυξίδα.

Φύλαγέ μου, Θέ μου, τουλάχιστον
όσα έχουν πεθάνει.

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kikh_dhmoyla/1981_to_teleytaio_swma_moy.htm#ΣΥΝΔΡΟΜΟ

Το «Όνειρο» του Πικάσο, 1932

<http://www.wikishareideas.gr/art/oneiro-1932>

Γιάννης Βαρβέρης,

Το κερι

Αυτό το κερι που άναψα
περαστικός από τον οίκο Σου
δεν είναι η προσευχή μου
για να Σε φτάσει εκεί ψηλά
δεν είναι οι παρακλήσεις μου
ούτε βεβαίως καμιά ελπίδα
που εναπέθεσα σε Σένα.
Η καθαρότητα της ύλης του
δε συμβολίζει το ακηλίδωτο
της πρόθεσής μου
και η μαλακή υφή του
καθόλου δεν υπόσχεται
την εύπλαστη μεταστροφή μου
στη μετάνοια
όπως οι αλληγορίες εγγράματων πιστών Σου
ξέρουν να τυλίγουν.
Μπορεί να μοιάζει μ' όλα τ' άλλα
όμως αυτό
ανάφτηκε για να Σου πει
πως ευτυχώς
στέκομαι εδώ αβοήθητος
και πως ακόμα
όσο μπορώ θα λάμπω.

[από τη συλλογή ποιημάτων *Ο Άνθρωπος Μόνος*, Κέδρος 2009]

<http://www.poiein.gr/archives/4371/index.html>

http://easyandcheap.blogspot.gr/2012/03/blog-post_27.html

Β΄ΦΑΣΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 1

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Η ζωή

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, «Το πανηγύρι στα σπάρτα»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6403/>
- **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ, *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι***
Σχέδιασμα Β΄, 1 / Σχέδιασμα Γ΄, 6
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1916,6363/>
- **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, *Ήλιος ο πρώτος, [Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...]***
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γυμνασίου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14893/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 2

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Ο θάνατος

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΛΗΣ, «Λήθη»**
(*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου*)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1916,6370/>
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ, «Πρέβεζα»**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 141-142. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=964&hi=115842&cnd_id=6
- **ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ, «Μικρός θρήνος»**
(*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ Λυκείου*)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C131/595/3928,17232/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 3

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Ο έρωτας

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ, *Ερωτόκριτος*, Πράξη Γ΄** (στ. 1353 – 1444)
http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=437&author_id=20
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Αγάπη»**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 9. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=838&hi=104370&cnd_id=6
- **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, «Μικρή Πράσινη Θάλασσα»**
(*Νεοελληνική Λογοτεχνία*, Γ΄ Λυκείου-Θεωρητική Κατεύθυνση)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C132/638/4102,18797/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 4

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Η τέχνη

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Εκόμισα εις την Τέχνη»**
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=601&hi=67460&cnd_id=9
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3562,14853/>
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ, «Τρία αποσπάσματα»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14872/>
- **ΜΙΑΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ, «Τα δώρα»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ Γυμνασίου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C113/351/2369,9039/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 5

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Το ταξίδι

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, *Πατρίδες*, [Σαν των Φαιάκων το καράβι...]**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6406/>
- **Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Θάλασσα του πρωιού»**
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=546&hi=62147&cnd_id=9
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Τελευταίο ταξίδι»**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 65. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=887&hi=109663&cnd_id=6
- **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, *Ήλιος ο πρώτος*, «Πίνοντας ήλιο κορινθιακό»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γυμνασίου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1683,5365/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 6

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Η νεότητα / Το γήρας

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ, «Το καλοκαίρι»**
http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kwsths_palamas/poihmata.htm#ΤΟ_ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
- **Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Ένας γέρος»**
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=660&hi=74733&cnd_id=9
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, [Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ...]**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 67. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=889&hi=109850&cnd_id=6

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

- 1) Να συγκρίνετε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και να εντοπίσετε τις διαφορές.
- 2) Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, να κατατάξετε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους και να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας. (ατομική εργασία)
- 3) Να εντοπίσετε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετήσετε στον ακόλουθο πίνακα και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (ατομική εργασία)

Καθημερινές λέξεις	Ποιητικές λέξεις

Να επιλέξετε μία από τις ακόλουθες εργασίες:

- 4) Να διασκευάσετε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 5) Να συνθέσετε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 6) Να γράψετε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.

- 7) Να βρείτε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχετε στο φύλλο εργασίας σας και να σχολιάσετε τη μελοποίησή τους.
- 8) Να ακούσετε και να σχολιάσετε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας σας ή να πειραματιστείτε εσείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.
- 9) Να οπτικοποιήσετε ένα από τα ποιήματα που διαβάσατε με ανάλογες εικόνες και μουσική.

Γ΄ ΦΑΣΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ποιήματα:

Κ.Π. Καβάφης

Ιθάκη

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Γράμματα του Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 1911*, όταν ο ποιητής ήταν σαράντα οκτώ ετών. Ανήκει στα διδακτικά ποιήματα του Καβάφη.

Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους [Λαιστρυγόνες](#) και τους Κύκλωπας,
5 τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι,
τέτοια στον δρόμο σου ποτέ σου δεν θα βρεις,
αν μόν' η σκέψις σου υψηλή, αν εκλεκτή
συγκίνησης το πνεύμα και το σώμα σου αγγίζει.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,
10 τον άγριο Ποσειδώνα δεν θα συναντήσεις,
αν δεν τους [κουβανείς](#) μες στην ψυχή σου,
αν η ψυχή σου δεν τους στήνει εμπρός σου.

Να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος.
Πολλά τα καλοκαιρινά πρωιά να είναι
15 που με τι ευχαρίστηση, με τι χαρά
θα μπαίνεις σε λιμένας πρωτοϊδωμένους·
να σταματήσεις σ' εμπορεία Φοινικικά,
και τες καλές πραγμάτειες ν' αποκτήσεις,
[σεντέφια](#) και κοράλλια, κεχριμπάρια κι [έβενους](#),
20 και ηδονικά μυρωδικά κάθε λογής,

όσο μπορείς πιο άφθονα ηδονικά μυρωδικά·
σε πόλεις Αιγυπτιακές πολλές να πας,
να μάθεις και να μάθεις απ' τους σπουδασμένους.

Πάντα στον νου σου να 'χεις την Ιθάκη.

25 Το φθάσιμον εκεί είν' ο προορισμός σου.

Αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου.

Καλύτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει·

και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί,

πλούσιος με όσα κέρδισες στον δρόμο,

30 μη προσδοκώντας πλούτη να σε δώσει η Ιθάκη.

Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.

Χωρίς αυτήν δεν θα 'βγαίνες στον δρόμο.

Αλλα δεν έχει να σε δώσει πια.

Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δεν σε γέλασε.

35 Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,

ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν.

Λαιστρυγόνες: μυθική φυλή γιγαντόσωμων ανθρωποφάγων, που είχαν πρωτεύουσα τους τη Λαιστρυγονία, την υψηλή πόλη του Λάμου.

κουβανείς: κουβαλάς.

σεντέφι ή σιντέφι: αντικείμενο φτιαγμένο από μάρμαρο, ουσία που ιριδίζει και αποτελεί την επιφάνεια ορισμένων οστράκων.

έβενος: μαύρο πολύτιμο ξύλο σκληρό, κατάλληλο για στίλβωση.

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6411/>

Γ. Σεφέρης

Πάνω σ' έναν ξένο στίχο*

Ο ΣΕΦΕΡΗΣ έγραψε το ποίημα το 1931 στο Λονδίνο, όπου υπηρετούσε ως διπλωμάτης στο ελληνικό προξενείο. Πρωτοδημοσιεύτηκε στη Νέα Εστία την 1η Σεπτεμβρίου του 1932 και περιέχεται στη συλλογή Τετράδιο γυμνασμάτων (1940).

Ευτυχισμένος που έκανε το ταξίδι του Οδυσσέα.
Ευτυχισμένος αν στο ξεκίνημα, ένιωθε γερή την αρ-
ματωσιά μιας αγάπης, απλωμένη μέσα στο κορμί του, σαν
τις φλέβες άπου βουίζει το αίμα.

Μιας αγάπης με ακατέλυτο* ρυθμό, ακατανίκητης σαν
τη μουσική και παντοτινής
γιατί γεννήθηκε όταν γεννηθήκαμε και σαν πεθαίνουμε,
αν πεθαίνει, δεν το ξέρουμε ούτε εμείς ούτε άλλος κανείς.

Παρακαλώ το θεό να με συντρέξει να πω, σε μια στιγμή
μεγάλης ευδαιμονίας, ποια είναι αυτή η αγάπη·
κάθομαι κάποτε τριγυρισμένος από την ξενιτιά*,
κι ακούω το μακρινό βούισμά της, σαν τον αχό της θάλασσας
που έσμιξε με το ανεξήγητο δρολάπι*.

Και παρουσιάζεται μπροστά μου, πάλι και πάλι, το
φάντασμα του Οδυσσέα, με μάτια κοκκινισμένα
από του κυμάτου την αρμύρα
κι από το μεστωμένο πόθο* να ξαναδεί τον καπνό
που βγαίνει από τη ζεστασιά του σπιτιού του
και το σκυλί του που γέρασε προσμένοντας
στη θύρα.

Στέκεται μεγάλος, ψιθυρίζοντας, ανάμεσα στ'
ασπρισμένα του γένια, λόγια της γλώσσας
μας, όπως τη μιλούσαν πριν τρεις χιλιάδες χρό-
νια.

Απλώνει μια παλάμη ροζιασμένη από τα σκιοινιά
και το [δουάκι*](#), με δέρμα δουλεμένο από το
ξεροβόρι, από την κάψα κι από τα χιόνια.

Θα 'λεγες πως θέλει να διώξει τον υπεράνθρωπο
Κύκλωπα που βλέπει μ' ένα μάτι, τις Σειρήνες
που σαν τις ακούσεις ξεχνάς, τη Σκύλλα
και τη Χάρυβδη απ' ανάμεσό μας·
τόσα περίπλοκα τέρατα, που δεν μας αφήνουν να
στοχαστούμε, πως ήταν κι αυτός ένας άνθρωπος
που πάλεψε μέσα στον κόσμο, με την ψυχή
και με το σώμα.

Είναι ο μεγάλος Οδυσσέας· εκείνος που είπε να γί-
νει το ξύλινο άλογο και οι Αχαιοί κερδίσανε
την Τροία.

Φαντάζομαι πως έρχεται να μ' αρμηνέψει πώς να
φτιάξω κι εγώ ένα ξύλινο άλογο για να κερδίσω
τη δική μου Τροία.

Γιατί μιλά ταπεινά και με γαλήνη, χωρίς προσπάθεια,
λες με γνωρίζει σαν πατέρας
είτε σαν κάτι γέρους θαλασσινούς, που ακουμπισμένοι
στα δίχτυα τους, την ώρα που χειμώνιαζε και θύ-
μωνε ο αγέρας,

μου λέγανε, στα παιδικά μου χρόνια, [το τραγούδι του](#)
[Ερωτόκριτου*](#) με τα δάκρυα στα μάτια·
τότες που τρόμαζα μέσα στο ύπνο μου ακούγοντας
την [αντίδικη*](#) μοίρα της Αρετής να κατεβαίνει τα
μαρμαρένια σκαλοπάτια.

Μου λέει το δύσκολο πόνο να νιώθεις τα πανιά του κα-
ραβιού σου φουσκωμένα από τη θύμηση και την ψυ-
χή σου να γίνεται τιμόνι.

Και να 'σαι μόνος, σκοτεινός μέσα στη νύχτα και ακυ-
βέρνητος σαν τ' άχερο στ' αλώνι.

Την πίκρα να βλέπεις τους συντρόφους σου καταποντισμένους μέσα στα στοιχεία, σκορπισμένους: έναν έναν.

Και πόσο παράξενα αντρείεσαι μιλώντας με τους πεθαμένους, όταν δε φτάνουν πια οι ζωντανοί που σου απομέναν.

Μιλά... βλέπω ακόμη τα χέρια του που ξέραν να δοκιμάσουν αν ήταν καλά σκαλισμένη στην πλώρη η γοργόνα
να μου χαρίζουν την ακύμαντη γαλάζια θάλασσα μέσα στην καρδιά του χειμώνα.

ξένος στίχος: ο πρώτος στίχος του ποιήματος του Σεφέρη είναι μια παραλλαγή του πρώτου στίχου του σονέτου *Το ωραίο ταξίδι* του Γάλλου ποιητή Ιωακείμ ντι Μπελαί (1525-1560):

*Ευτυχισμένος όποιος σαν τον Οδυσσέα
έκανε ένα ωραίο ταξίδι*
(Heureux qui, comme Ulysse, a fait un beau voyage)

ακατέλυτος ρυθμός: ρυθμός ακατάλυτος, ανεξάντλητος, άφθαρτος.

τριγυρισμένος από την ξενιτιά: Ο Σεφέρης γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1900, εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Αθήνα το 1914, σπούδασε στο Παρίσι από το 1918-1924 και από το 1926 ως τη χρονιά που έγραψε το ποίημα ζει στο Λονδίνο.

δρολάπι: δυνατό ανεμόβροχο.

από το μεστωμένο πόθο να ξαναδεί τον καπνό κτλ. αναφορά στην Οδύσσεια, α, στ. 57-59:

*κι εκείνος λαχταρώντας
και μονάχα καπνό απ' τον τόπο του να δει ν'
ανηφορίζει,
ανέλπιδος ποθεί το θάνατο*
(μτφρ. Ν. Καζαντζάκης - Ι. Κακριδής)

δοιάκι: το πηδάλιο του πλοίου.

το τραγούδι του Ερωτόκριτου: ο ποιητής αναφέρεται στις λαϊκές εκδόσεις

(φυλλάδες) του Ερωτόκριτου του Βιτσέντζου Κορνάρου, που είχε δει στη Σμύρνη σε παιδική ηλικία. Το ποίημα είχε μεγάλη διάδοση στους ανθρώπους του λαού.
αντίδικος: αντίπαλος, εχθρικός.

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14866/>

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1) Ποιητικό λεύκωμα:

Να γράψετε ένα ποίημα με τον τίτλο «Η δική μου Ιθάκη» χρησιμοποιώντας παραδοσιακά ή μοντέρνα ποιητικά στοιχεία ή και συνδυασμό αυτών των στοιχείων.

- 2) «*Η ζωή ... ένα ταξίδι: Ο μύθος του Οδυσσέα στην ελληνική ποίηση*»: Ανά ομάδες να κάνετε μία έρευνα σχετικά με τη χρήση του μύθου του Οδυσσέα στην παραδοσιακή και τη μοντέρνα ποίηση. Να μελετήσετε την εξέλιξη και τη διαφοροποίηση του αρχαίου αυτού μύθου στη νεοελληνική ποίηση.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο αυτό μπορεί να επεκταθεί χρονικά σε όλη τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς με τη συμμετοχή των μαθητών στο Πολιτιστικό Πρόγραμμα [«Λογοτεχνικό Εργαστήριο»](#) της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατ. Αττικής. Επιπλέον, στα φύλλα εργασίας της Β΄ φάσης οι εργασίες μπορούν να εμπλουτιστούν με ερωτήσεις που θα αφορούν:

- τον εντοπισμό συμβόλων, την κατάταξη τους σε κατηγορίες ανάλογα με το είδος τους (αντικείμενα, φυσικά φαινόμενα, εικόνες, ήχοι) και την ανάλυση του συμβολισμού τους,
- την εύρεση λυρικών και δραματικών στοιχείων,
- τον εντοπισμό του άλογου στοιχείου σε παραδοσιακά και μοντέρνα ποιήματα.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στην εφαρμογή του σεναρίου αυτού οι πρακτικές δυσκολίες αφορούν την εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, το ενδιαφέρον των μαθητών για την λογοτεχνία και ειδικότερα την ποίηση και τις θεωρητικές γνώσεις τους για την παραδοσιακή και τη μοντέρνα ποίηση. Εκτός αυτού, είναι πιθανόν ο εκπαιδευτικός να αντιμετωπίσει πρόβλημα ως προς τη διαθεσιμότητα του εργαστηρίου Πληροφορικής.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χοντολίδου, Ε. 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnias_2.pdf [23/9/2012].

Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου, 2011, (ΦΕΚ 1562/2011-Αριθμ.70001/Γ2).

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A110/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spoudon_ne_glossa_new.pdf

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α΄ ΦΑΣΗ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ / ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΣΠΙΤΙΑ

<http://www.perachorio-nissou.org.cy/images/060.jpg>

<http://www.texnotropieskaidiakosmisi.com/%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%BF-%CF%83%CF%80%CE%AF%CF%84%CE%B9-%CE%B3%CE%B5%CE%BC%CE%AC%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%86%CF%8E%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%87%CF%81%CF%8E%CE%BC/>

<http://www.milano.de.gr/blog/category/%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%B1/page/2/>

Διά χειρός Guilherme Torres, έχουμε το σχεδιασμό αυτού του μοναδικού σπιτιού στο Λος Άντζελες της Καλιφόρνια. Το εξωτερικό του σπιτιού, *απαρτίζεται από ένα μακρύ, λευκό ορθογώνιο κτίσμα που αποτελεί τον πρώτο όροφο και ένα άλλο τετράγωνο σχήμα, μία ξύλινη κατασκευή, τοποθετημένη κάθετα προς το λευκό, που στην ουσία ορίζει το δεύτερο.*

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ / ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΕΠΙΠΛΑ

<http://www.paradosiaka-epipla.gr/sofas.html>

<http://www.milancode.gr/blog/tag/%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%80%CE%BB%CE%B1/>

ΚΛΑΣΙΚΑ / ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

http://dionolympos.blogspot.gr/2011/07/blog-post_9072.html

<https://www.pinterest.com/jendankosky/mini-me/>

	<p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i></p>	
<p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</p>	<p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</p>	<p>ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
<p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>		

<http://www.thesupercars.org/top-cars/most-exotic-cars-car-makers-in-the-world-top-10-hot-cars-list/>

<http://www.thesupercars.org/bugatti/2011-bugatti-veyron-super-sport/>

 Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://www.thesupercars.org/pagani-zonda/2011-pagani-huayra/>

<http://www.thesupercars.org/mclaren/2012-mclaren-p1-concept/>

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ / ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

"Λήμιος Κεχαγιάς"
 © Μουσείο Έργων Θεόφιλου

http://odysseus.culture.gr/h/1/gh158.jsp?obj_id=3435&mm_id=8801

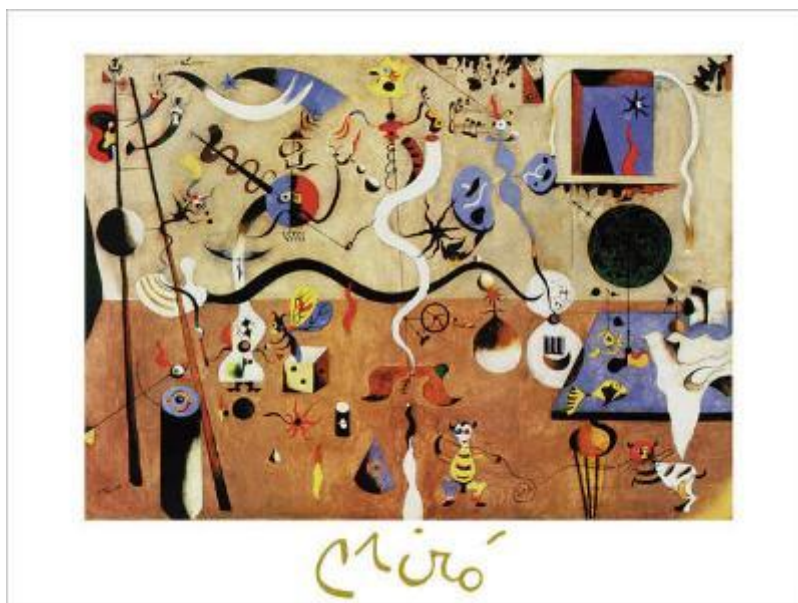
"Οδός Μυτιλήνης επί Τουρκοκρατίας το 1888"
 © Μουσείο Έργων Θεόφιλου

http://odysseus.culture.gr/h/1/gh158.jsp?obj_id=3435&mm_id=8802

Μελαγχολία

http://paidio.blogspot.gr/2011/02/blog-post_4373.html

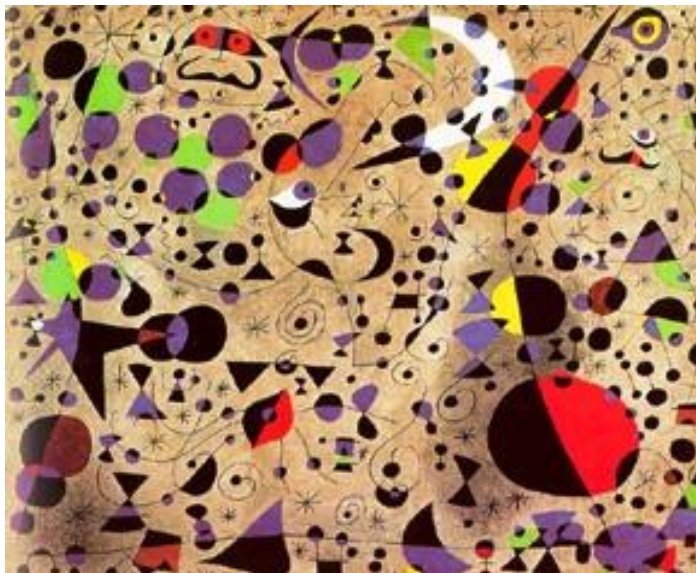
Το Καρναβάλι Του Αρλεκίνου

<http://museostore.wordpress.com/2010/11/12/joan-miro/>

Το Ψάρι Που Τραγουδά

<http://surrealisme.skynetblogs.be/tag/joan+miro>

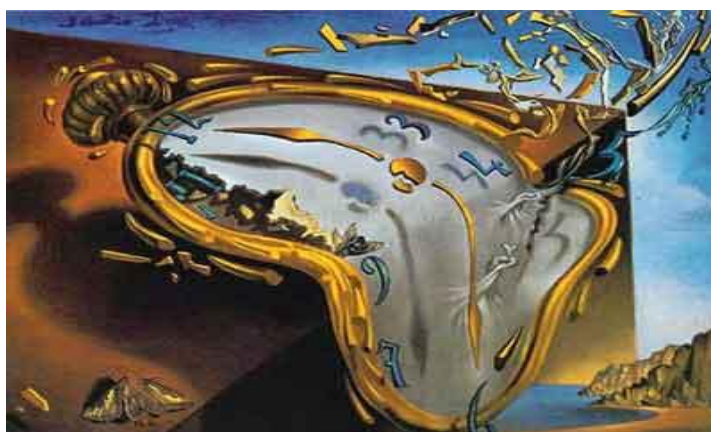
Η ποίηση

<http://logomnimon.wordpress.com/%CE%BA-%CF%83%CE%BA%CE%BF%CE%BA%CE%BF%CF%83/>

«Θέλω να δολοφονήσω τη ζωγραφική» συνήθιζε να λέει ο Joan Miró, ο Ισπανός ζωγράφος που στις αρχές του 20ου αιώνα τάραξε τα νερά της τέχνης. Η τέχνη του παραμένει ζωντανή στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης.

<http://erodotos.wordpress.com/2011/01/19/%CF%80%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%BF-%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CF%83%CE%BF-%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CF%85%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%82/>

<http://blog.onlineclock.net/clocks-that-melt-by-salvador-dali/>

ΚΛΑΣΙΚΗ / ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Ο «Δορυφόρος», αντίγραφο του χαμένου πρωτοτύπου του γλύπτη Πολύκλειτου.
Παριστάνει τον Αχιλλέα.

Θεωρείται σταθμός στη γλυπτική. Ο ίδιος ο Πολύκλειτος έγραψε δοκίμια γι' αυτόν και τον θεώρησε "Κανόνα". Σ' αυτό έδωσε το κλασικό ιδανικό της ανδρικής ομορφιάς. Το σώμα και το πνεύμα αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο.

Φωτογραφία: Ιστορία Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών

<http://www.e-yliko.gr/htmls/istoria/icons/fiiconclas1.aspx>

Μια λαμπρή μπάλα από μέταλλο

http://el.inter-pix.com/art/sculptures/contemporary_sculpture/665078-upsee.html

Ο Κώστας Κουλεντιανός με τα έργα του χάραξε ανεξίτηλα τον ελληνικό μοντερνισμό

<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=23135&subid=2&pubid=63716046>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=23135&subid=2&pubid=63716046>

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ / ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΚΟΥΖΙΝΑ

http://cultour.damt.gov.gr/viewitems.php?area_id=12&level=2&belongs=9&topic_id=38&lang=gr

http://cultour.damt.gov.gr/viewitems.php?area_id=12&level=2&belongs=9&topic_id=38&lang=gr

<http://geo-s.blogspot.gr/2010/11/m-gastronomie-moleculaire-molecular.html>